

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო

უნივერსიტეტი

კვლევის ეთიკის კოდექსი

დამტკიცებულია აკადემიური საბჭოს სხდომაზე:

ოქმი № 7. 19.02. 2024 წ.

აკადემიური საბჭოს წევრი, დოქტორი,

რექტორი:

/შალვა ჭკადუა /

თელავი 2024

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კვლევის ეთიკის კოდექსი

1. ზოგადი დებულებები

1. კვლევის ეთიკის კოდექსი (შემდგომში-კოდექსი) ემსახურება სსიპ-იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (შემდგომში - „უნივერსიტეტი“) კვლევის ეთიკის ნორმების განსაზღვრას და მკვლევართა კეთილსინდისიერების მხარდაჭერას.
2. კოდექსი ემსახურება უნივერსიტეტში კვლევის ეთიკის კულტურის დანერგვას და უნივერსიტეტის პერსონალისა და სტუდენტების მიერ კვლევის პასუხისმგებლობითა და მაღალი სტანდარტებით წარმართვას.
3. კოდექსი განსაზღვრავს უნივერსიტეტში კვლევის ეთიკის შესახებ არსებული მექანიზმის შესახებ ინფორმირებულობას და დარღვევის შემთხვევაზე რეაგირების პროცედურებს.
4. კოდექსი შემუშავებულია „უმაღლესი განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონის, წესდების, უნივერსიტეტის შენაგანაწესის, მისიისა და სხვა სამართლებრივი აქტების საფუძველზე.
5. წინამდებარე დოკუმენტის მოთხოვნები ვრცელდება უნივერსიტეტის პერსონალზე და უმაღლესი განათლების ყველა საფეხურის სტუდენტებზე, რომლებიც უფლებამოსილნი არიან განახორციელონ კვლევითი საქმიანობა საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში და მოახდინონ კვლევის შედეგების გასაჯაროება ან გამოქვეყნება.

2. კვლევის ეთიკის სახელმძღვანელო პრინციპები და ღირებულებები

კვლევის ეთიკის პრინციპები ეფუძნება უმაღლეს საგანმანათლებლო/საუნივერსიტეტო სივრცეში დამკვიდრებული კვლევის ღირებულებებისადმი პატივისცემას და ხელს უწყობს მკვლევართა ინტერესების დაცვას.

2.1. კვლევა უნდა წარმართოს განსაკუთრებული სიფრთხილის დაცვით, რათა მაქსიმალური სარგებლობა მოუტანოს საზოგადოებას და მინიმუმამდე დაიყვანოს ზიანის რისკი;

2.2 კვლევა უნდა მოხდეს კეთილსინდისიერი მეთოდებით და გამჭვირვალების დაცვით, რათა დაინტერესებულ პირს ნებისმიერ დროს შეეძლოს კვლევაში წარმოდგენილი ფაქტებისა თუ არგუმენტების გადამოწმება;

2.3. მკვლევრმა უნდა გაითვალისწინოს ინტერესთა კონფლიქტის ან პარტნიორთა შორის დაძაბულობის ფაქტები ან შესაძლებლობა და იზრუნოს მათ გადაჭრაზე; უზრუნველყოს ერთმანეთთან მკაფიო კომუნიკაცია;

2.4 კვლევითი საქმიანობა სწორედ უნდა იქნას გადანაწილდეს მკვლევართა შორის. დაცულ იქნას მათი ღირსება_ არ მოხდეს რომელიმე მათგანის დისკრიმინაცია. დაცული უნდა იყოს კოლეგების უსაფრთხოება, კვლევის მონაცემთა დაცვა და კონფიდენციალობა.

2.5 კვლევის ეთიკური პრინციპები დაცული უნდა იქნეს როგორც კვლევის პროცესში, ასევე კვლევის დაწყებამდე და დასრულების შემდეგ.

2.6. კვლევაში ჩართული პირებისათვის უზრუნველყოფილი უნდა იყოს პოზიტიური გარემო, რომელშიც დაცული იქნება თანასწორობისა და სამართლიანობის პრინციპები.

3. უნივერსიტეტის როლი და პასუხისმგებლობა კვლევის ეთიკის მხარდასაჭერად

3.1 უნივერსიტეტი პასუხისმგებელია შექმნას კვლევისათვის შესაბამისი გარემო, რაც უზრუნველყოფს მაღალხარისხიან კვლევას.

3.2 ჰქონდეს კვლევის მართვისა და კვლევის ეთიკის მხარდამჭერი სტრუქტურები;

3.3. უზრუნველყოს მკვლევართათვის კვლევის ეთიკის სტანდარტების გაცნობითი შეხვედრების და ტრენინგების მოწყობა, რომელიც დაეფუძნება კვლევის ეთიკის თანამედროვე ეროვნულ და საერთაშორისო სტანდარტებს.

3.4. უზრუნველყოს სტუდენტებისთვის კვლევის ეთიკის თანამედროვე სტანდარტების შესახებ ტრენინგების მოწყობა, ინტეგრირებული მათი პროგრამის და სწავლების საფეხურის შესაბამისად.

3.5. ჰქონდეს კვლევის განაცხადის წარდგენის მექანიზმები და განაცხადის წარდგენისათვის საჭირო დოკუმენტაციის ფორმები, რომლებიც ხელმისაწვდომი იქნება ყველა მკვლევარისათვის.

3.6. შეძლოს უპასუხოს თანამედროვე გამოწვევებს კვლევის ეთიკის ნორმების დანერგვასთან დაკავშირებით

3.7. უზრუნველყოფს შესაბამისი მონიტორინგი საუნივერსიტეტო სივრცეში კვლევის ეთიკური პრინციპებით წარმართვასთან დაკავშირებით.

4. მკვლევარის როლი და პასუხისმგებლობა კვლევის ეთიკის სტანდარტების დაცვაში

კვლევის ეთიკის სტანდარტების დაცვა მიზნად ისახავს მკვლევართა მხარდაჭერას მაღალი ხარისხის კვლევების განსახორციელებლად.

4.1. მკვლევარი იღებს პასუხისმგებლობას, რომ აქვს შესაბამისი გამოცდილება და იცის კვლევის სფეროს ეთიკური საკითხები, გავლილი აქვს სათანადო ტრენინგები როგორც დარგის სპეციფიკის, ასევე კვლევის მეთოდებთან დაკავშირებით.

4.2. კვლევის ხელმძღვანელი მხარს უჭერს მკვლევარებს და ხელს უწყობს მათ ეთიკურად მუშაობას.

4.3. სტუდენტთა კვლევის ხელმძღვანელები იღებენ პასუხისმგებლობას, რომ სტუდენტმა დაიცვას კვლევის ეთიკის მოთხოვნები.

4.4. მკვლევარი ვალდებულია რომ მისი ყველა კვლევა დაექვემდებაროს განხილვას, რათა გათვალისწინებული იქნას კვლევის სარგებლიანობა და მისი როლი უნივერსიტეტის მისიისა და სტრატეგიული გეგმის გათვალისწინებით.

4.5. განხილვის დროს მკვლევარს აქვს პასუხისმგებლობა ჩაერთოს მისი კვლევის განხილვის პროცესში კეთილსინდისიერი ფორმით.

4.6. კვლევის განხილვისას მკვლევარი ვალდებულია უზრუნველყოს კვლევის სრულყოფილად წარმოდგენა კვლევითი საქმიანობის დაწყებამდე;

4.7. მკვლევარმა უნდა უზრუნველყოს კვლევის ეთიკურად წარმართვის პროცესი, მთელი კვლევის განმავლობაში და, ამ მიმართულებით, წარადგინოს პროექტის წლიური და საბოლოო ანგარიშები.

4.8. კვლევის განხილვისას მკვლევარი უნდა იყოს კოლეგიალური, კონსტრუქციული და ხელმძღვანელობდეს კვლევის ეთიკის საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტებით.

4.9. სტუდენტებმა, რომლებიც ატარებენ კვლევას ან ჩართულნი არიან კვლევის პროცესში უნდა დაიცვან შესაბამისი ეთიკური პრინციპები მოქმედი დოკუმენტის შესაბამისად;

4.10. კვლევაში ჩართული სტუდენტი კვლევას წარმართავს მკვლევარის მხარდაჭერითა და ზედამხედველობით;

4.11. მკვლევარისა ან სტუდენტის მხრიდან კვლევის ეთიკური ვალდებულებების შეუსრულებლობა ჩაითვლება ეთიკური ნორმების დარღვევად, რაც გამოიწვევს მათ მიმართ დისციპლინური სანქციების ამოქმედებას უნივერსიტეტის ეთიკის კოდექსის შესაბამისად.

5. კვლევის ეთიკის კომიტეტი

5.1. უნივერსიტეტში მოქმედებს კვლევის ეთიკის კომიტეტი, რომელიც არის დამოუკიდებელი, კოლეგიალური ორგანო და ემსახურება კვლევითი პროექტების განხილვას, რათა დაცული იქნეს კვლევის მონაწილეთა ფუნდამენტური უფლებები და ხელი შეუწყოს მაღალ, ხარისხიან კვლევით საქმიანობას.

5.2. კვლევის ეთიკის კომიტეტი შედგება უნივერსიტეტის მინიმუმ 7 წევრისგან (თითო ფაკულტეტიდან თითო წარმომადგენელი), უნივერსიტეტის რექტორის მოადგილეებისგან

და აკადემიური კეთილსინდისიერებისა და სტუდენტთა კონსულტაციის ცენტრის ხელმძღვანელისგან. კომისიის შემდგენლობა უნდა იყოს კენტი.

5.3. კვლევის ეთიკის კომიტეტის წევრები უნდა სარგებლობდნენ ნდობით და ჰქონდეთ კვლევის ეთიკური პრინციპების დაცვისა და სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის გამოცდილება;

5.4. ისეთი საკვლევი თემების განხილვისას/შერჩევისას, რომელიც მოითხოვს სპეციალურ კონსულტაციებს, ან საკითხი მიჩნეული იქნება საკმარისად რთულად ან სიახლედ, კომიტეტმა შეიძლება მოიწვიოს სპეციალისტი ექსპერტიზისათვის (კვლევის განხილვისას ის სარგებლობს კომიტეტის წევრის უფლება-მოვალეობებით, გარდა ხმის უფლებისა).

5.5. ზოგიერთი კვლევითი პროექტისთვის, შესაძლოა კვლევის ეთიკური მიმართლებით შესწავლაში ჩაერთოს სხვა გარე, სანდო ორგანიზაცია.

5.6. კვლევის ეთიკის კომიტეტის შემადგენლობას ფაკულტეტების საბჭოების წარდგინებით (ფაკულტეტის წარმომადგენლებს) ამტკიცებს რექტორი სამი წლის ვადით. კომისია თავმჯდომარესა და მდივანს ირჩევს კომისიის პირველივე სხდომაზე ხმათა უმრავლესობით.

6. კვლევის ეთიკის კომიტეტის წევრის მიერ თვითაცილება

6.1. კომიტეტის წევრი ვერ მიიღებს მონაწილეობას საკითხის განხილვაში იმ შემთხვევაში, თუ ის იქნება კვლევაში ჩართული პირი.

6.2. კომიტეტის წევრი ვალდებულია, განაცხადოს თვითაცილების შესახებ იმ შემთხვევაში, თუ პირადად, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, მონაწილეობს კვლევაში. ასეთ შემთხვევაში მის ნაცვლად რექტორი კომიტეტის წევრად დროებით ამტკიცებს განსახილველი კვლევის შესაბამისი კვლევითი დეპარტამენტის ხელმძღვანელს, ბრძანების საფუძველზე.

7. კვლევის ეთიკის კომიტეტის მიერ სხდომის წარმართვა

7.1. კომიტეტის სხდომა დახურულია. კომისია ვალდებულია, სხდომაზე მოიწვიოს მკვლევარი ან მკვლევართა ჯგუფი.

7.2. კომიტეტის მდივანი უზრუნველყოფს სხდომის წერილობით ასახვას.

- 7.3. კომიტეტი ვალდებულია, დაიცვას კონფიდენციალობის პრინციპი.
- 7.4. კომიტეტი საბოლოო გადაწყვეტილებას იღებს კომისიის თითოეული წევრის წერილობით გამოხატული პოზიციის საფუძველზე, ხმათა უმრავლესობით.
- 7.5. კომიტეტის საქმიანობა აისახება კომისიის ოქმში, სადაც დასაბუთებულად იქნება წარმოდგენილი დასკვნა კვლევითი პროექტის ეთიკურ სტანდარტებთან შესაბამისობის/ შეუსაბამისობის თაობაზე.
- 7.6. კვლევითი პროექტის ეთიკურ სტანდარტებთან შესაბამისობის შემთხვევაში, კომიტეტი უბრუნებს ნაშრომს დაინტერესებულ პირს, შესაბამისი დასკვნით, შემდგომი გადახედვის მიზნით.
- 7.7. იგივე კვლევითი პროექტის განმეორებით წარდგენის შემთხვევაში, თუ არ იქნება გათვალისწინებული კვლევის ეთიკის კომიტეტის დასკვნა, შეუსაბამობების აღმოფხვრასთან დაკავშირებით, კომიტეტის საკითხს გასასცემს ეთიკის კომიტეტს რეაგირებისათვის.

8. კვლევის ეთიკის კომიტეტის უფლება-მოვალეობები

კვლევის ეთიკის კომიტეტის გამართული ფუნქციონირება ეყრდნობა მისი წევრების დამოუკიდებლობას, კომპეტენციას, გამჭვირვალობას და ანგარიშვალდებულებას. კვლევის ეთიკის კომიტეტს აქვს შემდეგი უფლება-მოვალეობები:

- 8.1. გათვალისწინებულ ვადებში მიიღოს და განიხილოს განაცხადი და წარმოადგინოს წერილობით დასკვნა :
- ა) კვლევა შესაბამისობაშია თუ არა კვლევის ეთიკის სტანდარტებთან;
 - ბ) კვლევა შეუსაბამობაშია კვლევის ეთიკის სტანდარტებთან, თუმცა აქვს შესწორების საშუალება.
- 8.2 მოითხოვოს უკვე მიმდინარე კვლევის შეჩერება, თუ არსებობს ეთიკური შეშფოთების მტკიცებულება. კვლევა განახლდება მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ეს პრობლემები სრულად იქნება მოგვარებული;
- 8.3. იყოს კონსტრუქციული და მკაფიოდ და დასაბუთებულად წარმოადგინოს პოზიცია, მზად იყოს უკუკავშირისთვის.

- 8.4. მიიღოს რჩევა სხვა კოლეგებისგან კვლევის, ეთიკური, მმართველობითი ან სამართლებრივი საკითხების დროს, როდესაც ეს სცილდება კომიტეტის წევრთა კომპეტენციის საზღვრებს.
- 8.5. კვლევის განხილვის პროცესში შეინარჩუნოს დამოუკიდებლობა და გათვალისწინოს ნებისმიერი შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტი, რამაც შეიძლება ზიანი მიაყენოს ამ დამოუკიდებლობას.
- 8.6. გამოიყენოს სათანადო ტრენინგებში ჩართვის შესაძლებლობები.
- 8.7. მუდმივად იმაღლებდეს გამოცდილებას კვლევის მართვის პროცედურების შესახებ
- 8.8. არ ერევა კვლევის მეთოდოლოგიის საკითხებში ფოკუსირება, დიზაინში სა სხვ. თუ ეს არ იწვევს კვლევის ეთიკური საკითხების დარღვევას.
- 8.9. ხელმისაწვდომი იყოს კონსულტაციისთვის კვლევის მთელი პროცესის განმავლობაში.
- 8.10. აწარმოოს განაცხადების და გადაწყვეტილების აღრიცხვა, ასევე, სხდომების ოქმების შექმნა, შესაბამისი შენახვისა და განკარგვის წესით.
- 8.11. მიღებული გადაწყვეტილებები უნდა იყოს გამჭვირვალე და დასაბუთებული
- 8.12. პასუხისმგებელია ყოველწლიური ანგარიშის მომზადებაზე, რომესაც წარუდგენს აკადემიურ საბჭოს. წლიური ანგარიში ითვალისწინებს კვლევის ეთიკის კომიტეტის მუშაობის შეჯამებას, პროცესებს და ინიციატივებს.
- 8.13. კომიტეტის ანგარიში არის საჯარო და ქვეყნდება უნივერსიტეტის ვებგვერდზე.

9. კვლევის ეთიკის კომიტეტის წევრის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტა

- 9.1. კვლევის ეთიკის კომიტეტის წევრის უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის საფუძვლებია:
- ა) პირადი განცხადება;
 - ბ) უნივერსიტეტთან შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტა;
 - გ) მის მიმართ სასამართლოს მიერ გამოტანილი გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლა;
 - დ) გარდაცვალება;
 - ე) სასამართლოს მიერ შეზღუდულქმედუნარიანად ან მხარდაჭერის მიმღებად ცნობა, თუ სასამართლოს გადაწყვეტილებით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული;
 - ვ) უნივერსიტეტის აკადემიური თანამდებობიდან გათავისუფლება ან სტუდენტის სტატუსის შეჩერება / შეწყვეტა.
- 9.2. კვლევის ეთიკის კომიტეტის წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს კვლევის ეთიკის კომიტეტი.

მუხლი 10. გარდამავალი დებულებები

1. წინამდებარე კოდექსი ძალაში შედის დამტკიცებისთანავე.
2. აღნიშნულ კოდექსში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანა ხდება უნივერსიტეტის აკადემიურ საბჭოს სხდომაზე.
3. უნივერსიტეტის მკვლევარები და პერსონალი ასევე, კვლევაში ჩართული სტუდენტები ვალდებული არიან გაეცნონ წინამდებარე წესს, რომელიც განტავსებული იქნება უნივერსიტეტის ვებგვერდზე.
4. წინამდებარე კოდექსი ძალას კარგავს ახლის დამტკიცების შემთხვევაში.